

ТРЕТО ЗАСЕДАНИЕ

Четвъртък, 29 март 1973 г.

(Открито в 9 ч.)

Председателстващ Николай Георгиев: Другарки и другари народни представители! В заседателната зала присъствуват повече от половината народни представители. Откривам заседанието.

Продължаваме нашата работа с *разисквания по законопроекта за териториално и селищно устройство.*

Има думата за изказване народният представител Христо Трендафилов.

Христо Трендафилов: Другарки и другари народни представители! Необходимостта от нов закон за уреждане изграждането, преустройството и развитието на градовете, селата, промишлените и курортните центрове отдавна беше навярала.

За 22 години Законът за планово изграждане на населените места беше изменян многократно.

Това утежни неговото познаване, ползуване и приложение. Министерството на архитектурата и благоустройството неоправдано дълго, повече от 7 години, забави подработването на новия закон. През това време настъпиха коренни изменения в селищната структура на страната. В резултат на бързото развитие на икономиката се засили миграцията. Много села загубиха значението си на икономически и селищни центрове. В градовете и промишлените райони за кратко време се концентрираха големи маси от хора. Като прибавим към това и изменилите се материални предпоставки, се наложи ново виждане и ново решаване на въпросите за изграждането на населените места.

Редица градове вече напълно измениха своя облик и все повече отговарят на съвременните изисквания.

Натрупан е голям опит в съвременното изграждане на населените места.

Предложеният законопроект отразява настъпилите изменения и опита в областта на градоустройството и териториалноустройственото планиране, гарантира по-ефективно правата и интересите на гражданите.

Искам да споделя някои наши виждания по законопроекта на основа на опита ни в прилагането на досегашния Закон за планово изграждане на населените места в нашия окръг.

За сравнително кратко време на територията на Варненски окръг главно в района Варна — Девня се осъществи голяма за нашите мащаби концентрация на производителните сили, ускори се процесът на урбанизация. Териториите между Варна и Девня станаха обект на усилено строителство. Все повече се оформяше една мощна икономическа и селищна агломерация. Окръжният народен съвет и специалистите в окръга под ръководството на Окръжния комитет на Българската комунистическа партия своевременно оценява възникването на агломерацията и на основата на утвърдения районен териториалноустройствен план разработиха първия в страната план на агломерация.

Това беше разработка, продиктувана от нуждата, разработка, която изигра и продължава да има решаващо значение за най-правилното разполагане на производителните сили, за организиране на зоните за живеене и отдиш, на комуникациите и изграждането на инфраструктурата. Вносителите на законопроекта правилно са оценили този опит и предвиждат за определени части от страната, където се насочва и развива процес на урбанизация и се съсредоточава разнобразно по характер строителство по отрасли на народното стопанство, да бъдат разработени териториалноустройствени планове за извънселищните територии.

В процеса на разработването на плана на агломерацията се чувствуваше, а и сега се чувствува голямата необходимост от генерална схема за териториално разположение на производителните сили и общодържавен териториалноустройствен план. В това отношение законопроектът урежда подробно, като един от най-главните проблеми, териториалноустройственото планиране от общодържавен характер и въобще цялото териториалноустройствено планиране. В този смисъл правилно е и новото наименование — Закон за териториално и селищно устройство.

Важен момент е и регламентацията, че устройствените планове са териториална основа за изграждане на единната система за комплексно обществено обслужване, основата за обществено-икономическото развитие на обществото по място и етапи.

Член 9 отрежда вече необходимото място на териториалноустройствените планове от общодържавен и районен ха-

рактер в ръководството на икономиката и строителството и ги регламентира като задължителна основа за насочване на капиталните вложения.

Съгласно досегашния закон при отчуждаване на недвижим имот на родителите с жилище се обезщетяват и децата за задоволяване и на техните нужди. В отделни случаи става така, че родителите и децата получават отделни жилища, но тъй като те не са преследвали целта да живеят отделно, се настаняват в единия апартамент и веднага започват да отдават под наем свободните жилищни площи и те стават инструмент за натрупване на нетрудови доходи.

Тъй като този вид спекулиране с недвижимите имоти не се ограничава от сега действащия Закон за планово изграждане на населените места, и във Варна има немалко такива случаи и гражданите основателно негодуват от такава несправедливост.

Проектът ограничава тези възможности, като се разрешава обезщетяване най-много с два тристайни апартамента или с повече, но ако не надвишават тази площ.

Това е една крачка напред в борбата със спекулата с недвижими имоти.

По нов начин е решен въпросът и относно заплащането на наем за оборотни жилища от страна на собствениците на отчуждени имоти. До момента на настаняването им в новите жилища те ще заплащат наем в размер на данъка върху сградите на отчуждения им имот. С това отпада една спорна разпоредба на Закона за планово изграждане на населените места, която предполагаше твърде разностранни тълкувания.

Голяма социална придобивка представлява разпоредбата на член 118 от проекта. Възлага се на стопанските предприятия-инвеститори при народните съвети ежегодно да отделят определен брой от новопостроените жилища за замяна с жилища, придобити чрез участие в жилищното строителство на народните съвети или в кооперативно жилищно строителство. Това се налага поради настъпващите промени в семейното или трудово-общественото положение на хората, нещо, за което трябва да се държи сметка. По този начин ще се намали необходимостта от продажби при свободно договаряне и ще се ограничи натрупването на нетрудови доходи от недобросъвестни собственици.

Предлагам към този текст да се направи допълнение, с което гражданинът да може да предоставя жилището си на народния съвет в населеното място, което е напуснал, и да получи друго от фонда на народния съвет в новото си местожителство. Това ще бъде справедливо, ще бъде израз на грижата за човека и ще даде възможност за по-доброто регулиране на жилищния фонд.

В законопроекта по-добре е решена систематиката на административните наказания, чиято тежест е съобразена с тежестта на нарушенията и може да изиграе ефективна предупредителна роля.

В концепциите и разпоредбите на законопроекта са заложени нови, сериозни правни гаранции за упражняването и защитата на правата и законните интереси на гражданите и социалистическите организации. Приемането му ще укрепи още повече авторитета на органите на държавното управление.

Като най-ярък израз на това е предлаганият пълен съдебен контрол в глава VIII на законопроекта. Но нас ни смущава всеобхватността на този контрол и това, че той е предоставен изцяло на гражданския съд.

Приемането на новия закон за опазване на работната земя насочва към пълно уплътняване на сега съществуващите градски територии. Това означава, че ни предстои да отчуждим и съборим голяма част от сега съществуващия износен частен жилищен фонд.

Използвайте ли правото си на обжалване на всички решения на административните органи, гражданите ще затруднят сегашния съд с много дела.

Опитът ни показва, че делата в съда не се решават така бързо, някога се точат споровете с месеци и години. Безспорно това ще стане пречка за решаване на жилищния въпрос, ще задържи бързото изграждане на нашите градове и правилното решаване на въпросите за благоустрояването.

Другата страна на въпроса е, че контролният орган трябва да бъде съвсем близо до проблемите за изграждането на населените места и до системата на управлението, да гарантира правата на гражданите.

Гражданският съд поради своята основна функция в правораздавателната дейност не би могъл да получи тясната специализация и проблемност, която да гарантира ефикасен контрол. Като се има предвид, че при постановяването на решението си гражданският съд следва да го обоснове с мнението на специалисти, привлича и вещи лица извън административните органи. Обикновено тези лица са или пенсионери, или не са практикували тази материя, поради което има опасност да не подпомогнат добре съда. Такива случаи имаме не един и сега.

Затова предлагам да се преразгледа главата относно правораздавателния контрол, да се отделят някои главни въпроси, контролът по които да се предостави на съда, а останалите да се решават по административен път.

В законопроекта по-правилно са решени въпросите за санкционирането на разрушителите във връзка с незаконното строителство. Води се борба срещу нарушенията с ця-

лата строгост на закона. Дава се възможност да се отнемат в полза на държавата строежи или части от строежи, които са извършени без разрешение и могат да бъдат узаконени. Засилват се санкциите за извършените строежи при използването на предприемачески способи и форми. Смятам обаче, че в противоречие на това виждане е член 86 от проекта, с който се регламентира заплащането на всички незаконни строежи, извършени до 31. XII. 1965 г. По този начин се облагодетелствуват нарушителите, които са извършили нарушенията сравнително скоро — до края на 1965 г., поощряват се, като се принизява превантивната роля на закона.

Особено внимание заслужава разпоредбата на член 86 от законопроекта. При тази декларативна разпоредба общинските народни съвети не ще могат да решат нито един благоустройствен въпрос, особено ако имат така гъсто населени вилни зони, както например край гр. Варна. Във варненските курортни зони свободни парцели за обезщетяване няма. Поради това следва да се предвиди и парично обезщетяване по преценка на административния орган.

Другарки и другари! Проектът за закон за териториално и селищно устройство безспорно е голяма крачка напред в уреждането и регулирането на отношенията при изграждането на населените места.

Като народен представител от Варненски окръг изразявам подкрепата на трудещите се и ще гласувам за предложения законопроект за териториално и селищно устройство, защото той отразява тенденциите на Юлския и Ноемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за демократизация на нашето законодателство.

Председателствуващ Николай Георгиев: Има думата народният представител Иван Куршумов.

Иван Куршумов: Другарки и другари народни представители! Конституцията на Народна република България, в която е отразена Програмата на Българската комунистическа партия за изграждане на развито социалистическо общество, създава предпоставки за планомерно усъвършенстване на нашето законодателство на широка демократична основа, като важно условие за пълноценното развитие на обществото ни.

Предлаганият за обсъждане и приемане от Народното събрание законопроект за териториално и селищно устройство е един от законите, предвидени в плана за настоящата 1973 г. с такава цел.

Той посочва пътя за практическото осъществяване на редица въпроси от архитектурно-благоустройствен характер и ще служи като принципна основа за изграждане на единната система за комплексно обществено обслужване на населението, изработена по инициативата на др. Тодор Живков и приета от Държавния съвет през 1972 г.

Въвеждането на единно териториалноустройствено планиране създава предпоставки за най-целесъобразно насочване капиталовложенията за жилищно, промишлено, комунално-битово и благоустройствено строителство в населените и в извънселищните места.

Редица грешки, допускани досега в тази насока от местните и централните органи поради недостатъчно проучена и изяснена перспектива, с новия законопроект се отстраняват. Комплексното решаване на тези въпроси ще окаже благоприятно отражение и на процесите, свързани с миграцията на населението.

Важен дял в законопроекта заемат въпросите за по-нататъшното благоустрояване, озеленяване и хигиенизиране на населените места.

Предвидено е тези мероприятия да се съчетават с всички други, съвременни санитарно-хигиенни изисквания, осигуряващи по-благоприятни условия за живот на всеки човек в социалистическо общество.

В това отношение съществуващата аномалия за неедновременното извършване на благоустройствените мероприятия заедно с високото строителство намира своето решение в законопроекта. Това е особено много важно за ускореното жилищно и промишлено строителство в цялата страна и по окръзи, в чиито застроени комплекси остават нерешени редица мероприятия от благоустройствен, комунално-битов и друг характер.

Допълнителните права, които се дават на министерствата и народните съвети да задължават учрежденията, ведомствата, стопанските и обществените организации да осъществяват необходими мероприятия от благоустройствен характер и да определят участието им в разходите на тези мероприятия дори и при несъгласие от тяхна страна, са нова постановка, която ще има голямо значение, като се има предвид, че през настоящата петилетка и занаяпред с по-ускорени темпове ще се провежда изграждането на жилищни комплекси, водоснабдяване и канализиране на градовете и част от селата, топлофициране и много още други такива мероприятия, свързани със съвременни изисквания, които непрекъснато обогатяват нашата Народна република България.

Въз основа на придобития досега опит в законопроекта е предвидено да се създаде единна и опростена система за отчуждаване на имоти за мероприятията на държавата и об-

ществените организации, както и съответното обезщетение за тях. С това се внася яснота и се отстраняват редица трудности и възможности за грешки на народните съвети и техните органи, които предизвикват жалби и оплаквания от засегнати граждани. С новата постановка се гарантират по-пълно техните права и интереси при отчуждаване имотите им.

С установяване на принципа за размера на жилищата, необходими на гражданите и на членовете на семействата им за жилищни и професионални нужди, се ограничава до голяма степен възможността на недобросъвестни граждани да се облагодетелствуват за сметка на държавата и обществото от незаконно придобиване и продажба на жилища и други недвижими имоти, каквито случаи, макар и рядко, се срещат сега.

Заслужено внимание се отделя на борбата с незаконното строителство и за подобряване качеството на строителството. За тази цел се подобрява дейността на държавния технически контрол, като му се предоставят по-широки права за действие.

Засилената борба за спазване на съответните разпоредби от органите на народните съвети допринесе значително много незаконното строителство все повече да се ограничава. То обаче все още съществува както в покрайнините на пренаселените градове, така и на терени в извънселищни територии. Законопроектът ефикасно пресича продължаването на тази пагубна практика.

Засилването на съдебния контрол по законността и правилността на актовете, издавани от органите по териториално и селищно устройство, дава по-голяма и по-пълна гаранция за недопускане на закононарушения в тази област и охранява правата на гражданите.

Новият законопроект дава по-широки права и възможности на народните съвети за уреждане на въпроси по териториалното и селищното устройство, което ще ги прави по-гъвкави и оперативни местни органи на народната власт.

Предимство на предлагания законопроект е и неговият систематизиран кодификационен характер, с което се премахва сегашната разпокъсаност, която създаваше редица затруднения.

Законът е нормативен акт с по-дълготрайно действие. По този съображения и за по-голяма яснота е необходимо правилникът за приложението му съгласно с чл. 208 да е по-кратък и категоричен, за да не се създава възможност за неправилно тълкуване на законните разпоредби и в някои случаи дори тяхното подменяване.

Считам, че демократичен елемент в законопроекта е узаконяващата се обществена основа в лицето на върховния

съвет към министерството като съвещателен държавно-обществен орган.

Взети заедно, всички постановки на законопроекта представляват ярка изява на съвременната социалистическа научна мисъл и практика, която е ценен принос към усилията на партията и държавата за творческо развитие на нашата социалистическа икономика, за повишаване жизненото равнище на народа, за нагледно отразяване високата материална култура на нашата страна.

Ето защо ние, народните представители от Ямболски окръг, ще създаваме необходимите условия за пълното и правилното приложение на закона и съзнателното му изпълнение от всички граждани на окръга.

Одобрявам законопроекта и ще гласувам за неговото приемане.

Председателстващ Николай Георгиев: Народният представител инж. Лазар Лазаров има думата за изказване.

Инж. Лазар Лазаров: Другарки и другари народни представители! Изпълнението на главната социално-икономическа задача на шестата петилетка, поставена от Десетия конгрес на Българската комунистическа партия — да се осигури комплексно и още по-пълно задоволяване на нарастващите материални и духовни потребности на народа и издигане на неговата социалистическа съзнателност — налага извършването на огромно строителство: комунално-битово, обществено, промишлено, жилищно и благоустройствено, и изисква нов подход при решаване на въпросите за развитието на населените места.

Законопроектът за териториално и селищно устройство идва да задоволи важна обществена нужда — да регламентира обществените отношения, възникващи във връзка с териториалното и селищното устройство в етапа на развитото социалистическо общество.

Централният комитет на Българската комунистическа партия, правителството и лично др. Тодор Живков са отделяли и отделят голямо внимание и грижи за плановете и хармоничното изграждане на столицата като най-голям териториално-производствен комплекс и представителен политически, административен, културен и туристически център на страната.

Израз на тези грижи е издаденото на 25 юни 1971 г. 27-мо постановление на Централния комитет на Българската комунистическа партия и на Министерския съвет за по-нататъшното социално-икономическо развитие на гр. София. В него са разработени комплекс от мероприятия, целещи бъдещото развитие на столичния град да се осъществява в съ-

ответствие с общественото и социалното развитие на страната и с икономическите, трудовите и природните особености на София като столица и град, осигуряващ удобни условия за живот на гражданите.

Задачите по изпълнението на това постановление стоят в центъра на вниманието на градското партийно и държавно ръководство и на единната система за държавен и народен контрол в столицата.

Изпълнението на големите и отговорни задачи, поставени в 27-то постановление в областта на жилищното, културно-битовото и благоустройственото строителство на територията на Софийския градски народен съвет, е свързано със своевременно осигуряване на достатъчни и подходящи терени за строителство, отчуждаване на имоти на граждани при справедливо обезщетяване.

Предлаганият законопроект ще бъде главен лост в бъдещата работа в този особено важен сектор.

Градските органи взеха участие при разработването на законопроекта.

Направени бяха редица предложения, които отразяват опита от приложението на действащия Закон за планово изграждане на населените места и изискванията, наложени от развитието на столичния град.

Тези предложения бяха внимателно обсъдени и възприети.

Поради това разпоредбите на законопроекта, като отразяват сполучливо изискванията на новия подход към развитието на населените места в страната, създават и нормативна опора за решаването на специфичните проблеми на столицата.

Подкрепяйки изцяло законопроекта, искам да насоча вниманието към някои съществени положения, които го характеризират като съвременен нормативен акт, отговарящ на изискванията на сегашния етап на развитие на нашето общество, на принципите на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия и Декемврийския пленум.

Законопроектът правилно формулира задачата да се създават най-благоприятни условия за живеене, труд и отдих на населението в съответствие с материалните и духовните изисквания на развитото социалистическо общество.

Правилно законопроектът изисква разработването на териториалноустройствените планове да става при строго съблюдаване на основните фактори, осигуряващи нормална жизнена среда, а именно: опазване чистотата на въздуха, водите и почвата; ограничаване и премахване на вредния шум; опазване на обработваемата земя; изграждане на широка система от зелени площи.

Териториалноустройствените планове от всички степени ще създават възможност да се организира такава градоустройствена среда, която по най-верен начин да отговаря на изграждането на материално-техническата база на системата на общественото обслужване.

С това ще бъдат подпомогнати народните съвети за въвеждане на по-съвременна организация на системата на общественото обслужване, определянето на нейните териториални единици, на перспективната селищна мрежа и функционалната типизация на населените места.

В общите градоустройствени планове се отчитат два нови момента:

Първо: необходимостта от задължителна взаимна връзка между отделното населено място и неговата зона на влияние.

Второ: необходимостта от развитието на подземното градоустройство като неделима част от общото градоустройствено планиране.

Предвижда се новите жилищни комплекси да се изграждат и устройват с всички обслужващи системи и заведения.

Законопроектът създава по-големи гаранции за правата на гражданите, чиито имоти се засягат от нуждите на новото строителство, и внася по-голяма социална справедливост при обезщетяването им.

Със заповедта за отчуждаване на имота се определят оценката му, начинът, по който собственикът се обезщетява, както и недвижимият имот, който се отстъпва като обезщетение.

С това се постига по-бързо и по-добро обслужване на гражданите, съкращава се броят на документите, органите и инстанциите, които вземаха досега участие при провеждането на тези процедури. Законопроектът е значително по-конкретен и точен в сравнение с действащия Закон за планово изграждане на населените места, като определя норми и конкретни критерии при обезщетяване на собствениците.

Въвежда се съдебен контрол по отношение на действията при производството за отчуждаване на имотите и обезщетяване на правоимащите. Това представлява реална гаранция за точното спазване на законните разпоредби, за защита правата на гражданите.

Законопроектът създава достатъчно гаранции за справедливо съчетаване на личните с обществените интереси.

Пресичат се спекулативните тенденции както при обезщетяване на собствениците, така и при реализиране на индивидуалното и кооперативното жилищно строителство.

Издавам пълна подкрепа на текстовете на законопроекта, които уреждат материята по държавния технически контрол и административнонаказателните разпоредби и пред-

виждат засилени санкции за нарушителите на разпоредбите на териториалното и селищното устройство.

Мащабите на извършеното досега незаконно строителство създадоха сложни социални и градоустройствени проблеми на народните съвети и особено тук в столицата.

Възможностите, които даваше Законът за планово изграждане на населените места и правилникът за приложението му, за София се оказаха недостатъчни в борбата против това зло.

Допустимостта да бъдат узаконявани незаконни строежи, извършени без архитектурен план и строително разрешение, даваше възможност на нарушителите да правят нескончаеми искания пред народните съвети за узаконяване на строежите, а при отказ отнасяха въпроса и търсеха съдействие от други държавни органи и обществени организации.

С това се създаваха трудности в работата на техническите органи по своевременното премахване на незаконно извършените работи и санкциониране на нарушителите. Предлаганата правна уредба ще подпомогне народните съвети в борбата им срещу незаконното строителство и вредните последици, които то оказва на планомерното архитектурно-градоустройствено изграждане на населените места, особено, подчертавам, за нашата столица.

Законопроектът засилва строгостта в три направления:

Първо, увеличава се размерът на налаганите санкции — глобите.

Второ, досега съществуващата възможност да се узаконяват незаконните постройки, ако отговорят на изискванията на строителните правила и норми, сега се изключва по отношение на строежите, извършени без разрешение.

Поради това законът има превантивно значение — той ще накара гражданите да се въздържат от извършването на незаконното строителство.

Освен това предвижда се нова санкция — отнемане в полза на държавата на незаконно построената сграда.

Трето, категорично се пресичат предприемаческите способности на строителство.

Смятам, че за да се осигури още по-ефикасен контрол срещу нарушителите на разпоредбите по териториалното устройство и изграждането на населените места във връзка с единната система на контрол в Народна република България съобразно Основните положения за организацията и дейността на органите за държавен и народен контрол е необходимо да се допълни чл. 157 на законопроекта с нова алинея:

„Органите за държавен технически контрол координират дейността си с комитетите за държавен контрол чрез съгласуване на годишните си планове, предоставят периодически информации за установените нарушения, съдействуват за осигуряване на единство при провеждането на партийната и държавната политика в областта на контрола за повишаване на неговата ефективност.“

Като правя това предложение, имам предвид чл. 38 от следващия законопроект, който ще разглеждаме, свързан със собствеността на гражданите.

Новият закон за териториално и селищно устройство отговаря на съвременните и перспективните изисквания на нашето общество за непрекъснато усъвършенствуване на комплексно, координирано управление на всички жизнени процеси.

Това проличава от обстоятелството, че на първо място законопроектът ясно отчита мястото и издига значението на териториалното устройство в развитието и регулирането на основните елементи на жизнения цикъл на човека — труд, живеене и отдих, които се осъществяват в непрекъснатата взаимна връзка в селищната и извънселищната жизнена среда. Тези качества му осигуряват едно по-дълготрайно съществуване. Това му придава качества на комплексност и прогресивност — едни от най-важните условия за правилното териториално устройство и перспективното изграждане на населените места през периода на развитото социалистическо общество в нашата страна.

Затова като народен представител от гр. София ще гласувам за неговото приемане.

Председателствуващ Николай Георгиев: Желаете ли някой от народните представители да се изкаже?

Има думата народният представител проф. Петко Кунин.

Проф. Петко Кунин: Другарки и другари народни представители! С принципните положения, които са залегнали в основата на закона, аз нямам противоречия. Считаю, че законът е навременен и ще разреши много важни въпроси в нашето общество.

Искам да се спра само върху два конкретни въпроса и да направя предложение.

Първият въпрос е по повод на един случай в Павликени, където съм народен представител. При определяне по градоустройствения план на дворищните парцели, за да стане пълномерен един парцел, е придаден към него част от съседния, но в тая част, която се придава, има един грамаден склад на бивш търговец на строителни материали и железария, с дебели каменни стени, който сега не се ползува за

нищо. Собственикът е турил в кюшето малко свой багаж. Складът сега трябва да се плати от собственицата, към която се придава. Тя има къща и малко дворче, стара жена, на 78 години, има 25 или 30 лв. наследствена пенсия и казва, по моему съвършено основателно: този склад не ми трябва, нямам пари и не мога да го платя. Според проекта на закона, когато се оцени имот, той трябва да се плати. Ако не се изплати, трябва да се удържа по силата на закона от пенсията на тази жена. И вместо да облекчим живота ѝ, ние ще го отегим.

Аз предполагам, че това не е единствен случай, че навярно в страната ще има и други подобни случаи. Затова предлагам докато парцелът започне да изпълнява своята функция като парцел, т. е. когато върху него се построи предвиденото в градоустройствения план, дотогава собственикът да продължава да го ползува и да се обезщети, когато строежът е готов — от съсобствениците, когато се отнася до жилищен блок, или от съответното ведомство, ако е построена административна сграда.

Второ, дойдоха при мен двама граждани, когато приемах жалби на избирателите, със следния случай: в общ парцел с две къщи живеят две семейства. Съседният парцел е по-голям, има една къща и живее едно семейство. Вместо да придадат от по-големия парцел, правят обратно — режат от по-малкия, където са две семейства, и го присъединяват към по-големия.

Когато имам срещи с избирателите, правя доклад до Народното събрание какви въпроси повдигат хората и т. н. Съобщих и този факт и дадох конкретно предложение. Но окръжният народен съвет, където изпратих един екземпляр, не ми отговори. След един месец писах специално писмо по този въпрос, молих и настоявах да ми се обяснят мотивите, по които е станало това. Шест месеца минаха оттогава, не ми отговориха. И аз повдигнах този въпрос, съобщих този случай на годишната отчетна сесия на окръжния народен съвет и на другия ден ми носят писмото — два-три дни преди това, в което казват: не ви отговорихме, защото не ви знаем адреса. Едва се въздържах и съм доволен, че се въздържах. Обясних им, че често получавам писма от окръжния народен съвет, от различните служби и те знаят моя адрес; той може да се узнае от телефонния указател на София, писмото може да се изпрати до Народното събрание, оттам винаги ще ме намерят. Очевидно не е това причината.

И отговорът е: така е по закон, не може да се поправи. Аз помолих да ми се обяснят мотивите, да разбере, че това е правилно и справедливо, и тогава и аз ще го обясня на хората. А сега не мога да им дам никакво обяснение.

Във връзка с това, което изложих, правя следното предложение:

В раздела, където се казва, че утвърденият градоустройствен план може да се изменя при известни грешки и т. н., предлагам, ако не е указано конкретно, текстът да се допълни в смисъл по определения ред да се поправят и такива грешки.

Председателстващ Николай Георгиев: Има ли други желаещи да се изкажат? — Няма.

Пристъпваме към първо гласуване на законопроекта.

Моля другарите народни представители, които са съгласни по принцип с предложения законопроект, да вдигнат ръка.

Мнозинство, приема се.

Преди да бъде поставен на второ гласуване, законопроектът се предоставя на комисиите за допълнително обсъждане.

Преминаваме към разглеждането на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за собствеността на гражданите.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 7, 1)

Ще ви прочета писмо от вносителя на законопроекта, председателя на Държавния съвет на Народна република България др. Тодор Живков.

„ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Другарю председател,

На настоящата сесия на Народното събрание е внесен от Държавния съвет законопроект за собствеността на гражданите в Народна република България. Поради заболяване нямам възможност да участвам в сесията и лично да направя изложение по повод на този законопроект.

Във връзка с това изпращам ви писмено изложение с молба да бъде прочетено пред Народното събрание.

София, 27 март 1973 г.

Тодор Живков“

Изложението на др. Тодор Живков по законопроекта за собствеността на гражданите ще бъде прочетено от др. Кръ-

стю Тричков — първи заместник-председател на Държавния съвет.

Има думата др. Тричков.

Кръстю Тричков: Уважаеми другарки и другари народни представители! Разрешете ми да изпълня молбата на първия секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет, нашия многоуважаван ръководител др. Тодор Живков, и да прочета неговото изложение по законопроекта за собствеността на гражданите.

„Другарки и другари народни представители!

На настоящата сесия на Народното събрание е внесен от Държавния съвет законопроект за собствеността на гражданите в Народна република България.

На вашето внимание, както е видно и от положенията, които се съдържат в него, е предоставен документ с изключително значение за изпълнението на решенията на Декемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за повишаване на жизненото равнище на народа. Този законопроект, разработен в духа на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия и на Конституцията на Народна република България, е нов израз на неотклонно провежданата от Комунистическата партия линия, въплътена в повелята „всичко за човека, всичко в името на човека“.

Грижата за човека, за неговото щастие и благополучие винаги е била, е и ще бъде смисъл и основно съдържание на политиката на Българската комунистическа партия, на социалистическата ни държава. Тя е ръководно начало във всеотдавателната дейност на нашата партия и държава и в сегашния етап на изграждане на развито социалистическо общество у нас. Плод на тази политика е Националната програма за все по-пълно задоволяване на материалните и културните потребности на народа, разработена от Декемврийския пленум на Централния комитет на партията и възприета от трудещите се като истинска народна програма.

Декемврийската програма не е обаче нито еднократен акт, нито краткотрайно събитие. Нейното осъществяване обхваща продължителен период, през който ще бъдат проведени последователно разнообразни по характер и обхват мероприятия. За непродължително време партията и висшите държавни органи вече приеха в тази насока редица важни документи, като: „Основни положения за усъвършенстване на системата на общественото обслужване в Народна република България“, утвърдени от Държавния съвет; решение на Политбюро на Централния комитет на Българска-

та комунистическа партия — „Основни насоки за изпълнение решенията на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия и Декемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за издигане ролята на жената в изграждането на развито социалистическо общество“; постановление на Министерския съвет и Централния съвет на Българските професионални съюзи за увеличаване заплатите на някои категории трудещи се през 1973 г.; постановление на Министерския съвет и Централния съвет на Българските професионални съюзи за въвеждане на намалено работно време и петдневна работна седмица през шестата петилетка.

Сега на дневен ред се поставя въпросът за собствеността на гражданите в Народна република България. Това е въпрос, който засяга жизнените интереси на всеки труженник у нас, на цялото ни социалистическо общество. Смислът на внесения в Народното събрание законопроект е в съответствие с основните принципи на социалистическия строй и сегашния етап на общественото ни развитие, в съответствие с народните интереси да бъде създадено ефективно средство за правна защита на придобитата с труд и спестовност лична собственост на труженниците на социализма у нас.

Социалистическата революция, както е известно, ликвидира частната собственост върху средствата за производство, която е основа за експлоатацията на човек от човек. Но тя запазва личната собственост на членовете на социалистическото общество върху предметите за лично потребление. Заедно с унищожаването на буржоазните отношения на собственост в условията на социализма се създават реални възможности за осигуряване на необходимата лична собственост на гражданите, за непрекъснато нарастване на предметите за лично потребление, придобити чрез личен труд. Достатъчно е да се сравнят обхватът и размерът на личната собственост, която имаха трудещите се у нас преди 9 септември 1944 г., с тази, притежавана сега, за да се убедим в това. Благодарение на бързото развитие на социалистическата икономика и на обществената собственост върху средствата за производство бяха създадени условия освободените от експлоатацията граждани да придобиват лична собственост, осигуряваща все по-пълно задоволяване на техните и на семействата им потребности.

По своята природа и социална функция личната собственост в социалистическото общество е обаче несъвместима с нейното използване за придобиване на нетрудови доходи. Всяко превръщане на личната собственост в източник за получаване на такива доходи изменя нейното предназначение,

нанася вреда на делото на социализма, на правилното възпитание на трудещите се.

Изграждането на развито социалистическо общество, към което са насочени сега усилията на всички трудови колективи в страната, на партията и държавата, е немислимо без формирането на новия социалистически човек, с нови добродетели, освободен от всякакви отживелици, инстинкти и навици на миналото. Този процес обаче не протича стихийно. Родилните петна, наследени от капитализма, не изчезват автоматически с премахването на частната собственост. Тези изостанали от миналото настроения и навици не се преодоляват чрез заклинания и проповеди, а чрез изменение на социалните условия и решителна борба на обществото за тяхното изкореняване. Голямото значение на Декемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия не се изчерпва само с това, че разработи програмата за повишаване на жизненото равнище на народа. Неговите решения създават същевременно основа за всестранното развитие на човека, за неговото духовно израстване като висококултурна и високосъзнателна, комунистическа убедена личност, с нова душевност, със социалистически морал, активен труженик на социализма.

Формирането на новата личност е планомерен и съзнателно направляван процес от партията и държавата. Внесеният в Народното събрание законопроект за собствеността на гражданите е юридически израз на този процес. Основната цел на законопроекта е да определи размера на личната собственост, необходим за задоволяване личните потребности на гражданите, и заедно с това да пресече нейното използване за получаване на нетрудови доходи. Законните интереси на гражданите са защитени. Личната собственост, придобита с труд и спестяване, се поставя под строгата закрила на закона. Острието на законопроекта е насочено срещу отделни лица, които чрез нарушаване и заобикаляне на законите са натрупали и натрупват нетрудови доходи в грубо нарушение на социалистическия морал.

Върховно задължение на държавата е да охранява социалистическия принцип, който изисква всеки да получава съобразно своя труд, както и да възпитава гражданите за безусловното му спазване, включително и чрез строгостта на закона.

Силата на закона е в неговата справедливост. Преследването на всеки, който получава нетрудови доходи под каквато и да било форма, е законна защита на гражданите, които намират единственият източник на съществуване в труда. Затова строгите разпоредби на закона са същевременно и морална повеля да се спазват основните принципи на социализма и да не се посяга върху придобитите с че-

стен труд доходи на гражданите от отделни спекуланти или корумпирани служители.

Политическа основа на закона е линията на партията, а негова юридическа основа е Конституцията.

Законопроектът за собствеността на гражданите е изграден върху следните основни положения:

1. Гражданите могат да притежават не повече от едно жилище и един вилен имот. Този принцип съответствува на член 21 от Конституцията, която определя, че гражданите могат да притежават имоти и вещи само за задоволяване на своите и на семейството си потребности.

Максимално допустимият размер на недвижим имот за жилищни нужди, който членовете на едно семейство могат да притежават, е до 120 квадратни метра застроена площ и до един жилищенстроителен парцел. Собствеността върху жилища с по-голяма площ се запазва, когато са заварени от закона и не са образувани от самостоятелни жилища. За застроена площ над 120 квадратни метра се дължи прогресивен данък-сгради.

Лица, които до влизането на този закон в сила притежават повече от едно жилище, имат право да прехвърлят собствеността на своите деца. Докато низходящите на собственика навършат пълнолетие или встъпят в брак, народният съвет настанява наематели в жилището по нормирани цени. Тази преходна разпоредба съчетава личния с обществен интерес, личните с обществените потребности от жилища.

2. Членовете на едно семейство могат да придобиват вилни имоти за здравни и курортни нужди. Тези имоти се намират във вилни зони и курортни места, както и в села, определени от Министерския съвет, които са без перспектива за развитие. Насочването на гражданите към такива села води до съхраняване и използване на наличния фонд от сгради, до ускорено създаване на условия за отдиш на повече граждани в благоприятна природна и климатична среда, до пестене на работна земя, строителни материали и строителна работна сила.

Размерът на притежание на вилни сгради се ограничава до 120 квадратни метра разгърнатата застроена площ. Собствеността върху вилите, заварени от закона, се запазва, когато превишават 120 квадратни метра разгърнатата площ, ако не могат да бъдат разделени на самостоятелни вилни помещения. За притежаваната площ над този размер се дължи прогресивен данък-сгради. Тази икономическа мярка е насочена към ограничаване притежаването на вили над размера, необходим за личните потребности на семейството.

Когато определя какви жилищни и вилни имоти могат да притежават гражданите, законопроектът отчита нашите на-

ционални особености, традициите ни и опита на Съветския съюз и други социалистически страни, където също по законодателен път са създадени подобни ограничения.

Ограничения са предвидени и за притежаването на селскостопански недвижими имоти, както и на други недвижими и движими имоти за извършване на разрешена стопанска дейност.

3. Основно положение на законопроекта е задължителното деклариране на недвижимите имоти, притежавани от гражданите, когато тези имоти общо превишават законно допустимите размери. Притежаваните имоти над тези размери трябва да бъдат прехвърлени от собствениците им в двегодишен срок от влизане в сила на закона.

4. Измененията в режима на личната собственост налагат да се въведе нов ред за прехвърляне на жилищни и вилни недвижими имоти и на вещно право на строеж и надстройкаване върху тях, когато те се намират в границите на населените места, освен ако населеното място е селище, за което Министерският съвет е изключил прилагането на този ред. Този ред не се прилага, когато прехвърлянето на имота се извършва между роднини по права линия, между братя и сестри и между съсобственици. По начало не се допуска прехвърляне чрез правни сделки на недвижими имоти, които имат селскостопански характер и се намират извън населените места.

Едно от средствата да не се допусне неоснователно обогатяване на купувача на недвижимия имот за сметка на продавача, е продажбата да се извършва по действителни пазарни цени, които са по-ниски от спекулативните и по-високи от цените за отчуждаване на имоти за държавна и обществена нужда. Това разрешение произтича от разпоредбите на чл. 21 и 28 от Конституцията. Придобиване на недвижими имоти от нежители на столицата, окръжните градове и националните курорти не се допуска, защото тези имоти не могат да се използват съобразно посоченото в закона предназначение — за задоволяване на лични потребности.

Поради това, че семейството е променлива клетка на социалния организъм, в законопроекта е предвиден принципът на замяната на едно жилище с друго. Когато нуждите на собственика на жилище се изменят, той има право да замени своето жилище с по-голямо или по-малко срещу държавно жилище или срещу включване в нов строеж, като отстъпи на държавата притежаваното от него жилище. Това право имат и собствениците на незастроени или застроени с малоченни постройки имоти, които са отредени за държавни и обществени мероприятия, чието осъществяване не е предстоящо.

Установеният със законопроекта ред за прехвърляне на недвижими имоти ще ограничи спекулата с тях и ще осигури тяхното придобиване от нуждаещи се граждани.

Същевременно трябва да се посочи, че предлаганият ред крие опасност спекулата да бъде заместена от корупция. Това налага да бъдат създадени солидни гаранции срещу евентуални закононарушения при продажбата на недвижимите имоти чрез народните съвети. Ето защо в правилника за прилагането на този закон, който ще бъде издаден от Министерския съвет, следва да се създаде ефективен правен режим, който да пресича корупцията.

5. Важен принцип на законопроекта е получените нетрудови доходи и придобитите имущества с нетрудови доходи да се отнемат в полза на държавата. Изходно положение при уреждането на тази материя е, че гражданите, които са придобили под каквато и да е форма доходи и имущество по нечестен и незаконен начин, трябва да ги върнат на обществото. Всеки, който използва личната собственост за натрупване на нетрудови доходи, следва да понесе всичката строгост на закона. Наказанието е законна мярка за възстановяване на справедливостта.

Отнемането ще се извършва по предложение на създадената специална комисия във всеки окръг, поставена под ръководството на Комитета за държавен контрол. Комисията изпраща предложенията си на окръжния прокурор, който предявява иск пред окръжния съд. Когато съдът уважи иска, той присъжда в полза на държавата придобитите нетрудови доходи и придобитите чрез тези доходи имущества. Лицата, срещу които е образувано производство, могат да върнат незаконно придобитото имущество на държавата и да се прекрати производството.

6. В законопроекта са предвидени ограничителни мерки за придобиване на нетрудови доходи. Предлаганите ограничения, както и внасяните изменения в действащите закони са насочени към това да бъдат пресечени възможностите за придобиване на нетрудови доходи чрез прехвърляне на недвижими имоти и вещни права върху тях, при отдаване под наем на жилища и вили, при извършване на занаятчийска и друга стопанска дейност или на забранена явна и скрита предприемаческа дейност.

7. Необходимо е да се измени наказателната политика с оглед тя максимално да съдействува за решително изкореняване на спекулата и на всякакви други форми за придобиване на нетрудови и незаконни доходи. Административната и наказателната отговорност се засилва срещу лицата, които извършват спекулативна дейност и придобиват нетрудови доходи. Затова са създадени нови наказателни разпоредби. Санкциите са увеличени или са предвидени нови и по-

тежки. Наказанията са справедлива мярка за деянията на отделни безскрупулни лица, които присвояват общественото богатство или трудови доходи на гражданите, като експлоатират техните нужди.

За най-тежките престъпления се предвижда задължително заселване или лишаване от право на местоживееене в определено населено място за определен срок, както и налагане на наказанието лишаване от свобода.

Другарки и другари народни представители! Предложеният законопроект има важно политическо значение. Той съдържа гаранция за опазването на трудовите доходи на гражданите, приучва към спазване на социалистическите принципи в обществото, укрепва доверието на трудещите се към партията и държавата. Законопроектът представлява съществен стимул в борбата на нашия народ за ускореното изграждане на развитото социалистическо общество в България.

Следва да се подчертае, че в голяма степен предложеният законопроект е плод на народната инициатива. В изказвания, писма и предложения до партийни, обществени и държавни органи, в печата, по телевизията и радиото хиляди граждани поставиха въпроса за пресичане на злоупотребите и спекулата с недвижими имоти, а милиони хора предврително изразиха своето одобрение и подкрепа на основните идеи на законопроекта. Приемането на законопроекта от Народното събрание ще бъде нов израз на единството между народ и власт, на грижата на Българската комунистическа партия за щастието на трудовия човек, нов израз на нашата непоколебима воля да изкореняваме остатъците от стария, буржоазния, частнособственическият манталитет и морал и да създаваме най-благоприятни условия за изграждане на новото общество и възпитанието на новия човек и гражданин — труженик на социализма.

И най-съвършеният закон може да остане къс хартия, ако държавните и стопанските органи, обществените организации и гражданите не осигурят неговото точно и безкомпромисно прилагане в живота. Приложението на закона за собствеността на гражданите е отговорна и трудна задача и именно поради това са натоварени авторитетни органи, които имат задачата и задължението да не оставят несанкционирани граждани, придобили нетрудови доходи и имущества по незаконен начин, и същевременно — да не допуснат да бъдат обиждани и оклеветявани български граждани, които честно и с труд, на законно основание са придобили своето имущество.

Дълбоко съм убеден, че предложеният законопроект за собствеността на гражданите ще бъде единодушно приет от

Народното събрание — върховния изразител на народната
воля и върховен орган на власт в нашата страна.

София, 27 март 1973 г.

Тодор Живков“

(Ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата докладчикът на Законодателната комисия проф. Ярослав Радев.

Проф. Ярослав Радев: Другари народни представители! Законодателната комисия в заседанията си на 26 и 28 март 1973 г. разгледа внесения от Държавния съвет законопроект за собствеността на гражданите. Комисията одобрява принципите и основните решения на законопроекта и предлага на Народното събрание да го приеме.

За по-нататъшното подобряване на законопроекта комисията прави следните предложения:

1. В чл. 7, ал. 1, чл. 8, ал. 4, и в чл. 9, ал. 1 думата „едногодишен“ да се замени с думата „двегодишен“.

Съображения. Удължаването на срока се налага, за да се създаде по-спокойна обстановка за ликвидиране на заварената собственост, като бъде улеснена и работата на народните съвети във връзка с тази ликвидация.

2. В чл. 8, ал. 3 думите „две години“ да се заменят с думите „една година“, а след думата „продажба“ да се включи следното ново изречение: „Тя може да се извърши и по искане на собственика на имота.“

Изречение второ да стане изречение трето.

Съображения. Броят на имотите, които не ще бъдат превърнати в двегодишен срок по чл. 7, ще бъде малък, така че одногодишен срок е достатъчен за народните съвети и заинтересуваните собственици за извършване на продажбите. За да се улеснят тези продажби, наред с инициативата на народния съвет трябва да се даде възможност за такава инициатива и на собствениците.

3. Алинея 5 на чл. 10 да получи следната редакция: „Не може да ползува заем от държавата за придобиване на жилище гражданин, ако той или член на неговото семейство притежава вила. Не може да придобива възмездно или да строи вила гражданин, ако той или член на неговото семейство ползува заем от държавата за придобиване на жилище, преди да бъде изплатен заемът.“

Съображения. Новата редакция дава възможност на гражданите, които не притежават жилище, да придобиват възмездно или да строят вила, но изключва възможността им

в такъв случай да ползват заем за придобиване на жилище. Наред с това се изключва възможността граждани, които вече са получили заем за жилище, да придобиват възмездно или да строят вила, преди да изплатят заема. Целта е да се избегне фактическото кредитиране на вилно строителство.

4. Алинея 2 на чл. 18 да получи следната редакция:

„След като решението за определяне на цената влезе в сила, продавачът прави писмено предложение за продажбата, като прилага към него необходимите документи. Предложението не може да бъде отеглено.“

Съображения. Новата редакция изяснява, че продавачът прави предложението си за продажба само след като решението за определяне на цената е влязло в сила. Направените преди това постъпки имат характер само на искане да се определи цената при евентуална бъдеща продажба.

5. В чл. 24, ал. 2, изречение първо думите „по чл. 23, ал. 2“ да се заменят с думите „които са построени върху държавна земя“.

Съображения. Изменението има редакционен характер.

6. Алинея 2 на чл. 33 да се заличи, а вместо нея към чл. 39 да се създаде нова ал. 3 със следното съдържание: „Ако общият размер на нетрудовите доходи по чл. 31—33 е незначителен, производството се прекратява.“

Съображения. Промяната е от редакционно и систематично естество.

7. В чл. 36 изречение първо думите „в двоен размер“ да се заличат.

Съображения. Предлаганата нова редакция е съобразена с възприетия от Конституцията, от действащото законодателство и от наказателните разпоредби на този законопроект принцип, че на отнемане подлежи само придобитото чрез нетрудови доходи или неговата равностойност.

Освен това може да бъде засегнато и друго имущество само чрез наказание конфискация или глоба, доколкото това е предвидено за съответното правонарушение към момента на извършването му.

8. Алинея 1, точка 1 на чл. 37 да получи следната редакция:

„Чрез отнемане на недвижим или движим имот, придобит с нетрудовия доход, или на част от имота, съответствуваща на частта, придобита с този доход.“

Съображения. Изменението цели да приведе разпоредбата в съответствие с новата редакция на чл. 36, както и да предотврати облагодетелствуване на получилия нетрудов

доход гражданин в резултат на повишаване пазарната цена на имота.

9. В чл. 39, ал. 1 и 2 думите „и сигналите“ и в ал. 1 на този член думите „или сигналите“, както и в чл. 40, точка 2 думите „и сигнали“ да се заличат

Съображения. Промяната е от редакционно естество.

10. В ал. 2 на чл. 43 думите „сумата, посочена в чл. 36“ да се заменят с думите „тяхната равностойност“.

Съображения. С изменението се установява, че в полза на държавата се присъжда не размерът на придобития нетрудов доход, а равностойността на придобитата с него част от имота към момента на постановяване на решението. Тази редакция съответствува и на предлаганата нова редакция на чл. 36 и 37, ал. 1, точка 1.

11. Точка 2 от ал. 1 на чл. 42 да получи следната редакция:

„Събира допълнителни доказателства чрез съответните държавни органи.“

В чл. 44, ал. 1 думите „2 и“ да се заличат.

Съображения. Измененията се налагат, тъй като разпоредбите на Наказателно-процесуалния кодекс не могат да се прилагат за събиране на доказателства, когато не се касае за престъпление и не е образувано наказателно производство. Освен това се дава възможност прокурорът да събира доказателства не само чрез следствените органи, а и чрез други държавни органи.

12. В чл. 51, точка 1 думата „стойността“ да се замени с думите „двойната стойност“, а думите „и помощни постройки към тях“ да се заличат.

Във връзка с това към изречение първо, ал. 2 на чл. 10 да се прибавят следните думи: „и ако малоценната постройка не е годна за живеене или не задоволява жилищните нужди на техните семейства“.

Съображения. Изменението цели да даде възможност на по-широк кръг граждани, притежаващи незастроен или застроен с малоценна постройка имот, предназначен за обществени мероприятия, да придобиват жилища, преди имотът да бъде отчужден. С изменението на чл. 10 това право се ограничава само за случаите, когато малоценната постройка не е годна за живеене или не задоволява жилищните нужди на собственика или семейството му.

13. В ал. 1 на § 2 от „Преходни и заключителни разпоредби“ след думата „съвети“ да се добавят думите „за София — Градският народен съвет“.

Съображения. Изменението цели да внесе по-голяма яснота относно компетентните органи.

14. Точка 4, изречение първо на § 5 от „Изменения в други закони“ да получи следната редакция:

„В ал. 2 след думата „жилищно“ да се добавят думите „или вилно“, а думите „или само глоба до 1000 лв.“ да се заличат.

Съображения. Изменението цели да разшири приложното поле на състава на чл. 234, ал. 2 на Наказателния кодекс, като обхване той предприемаческата дейност и в областта на вилното строителство.

Председателстващ Николай Георгиев: Давам думата за изказване на народния представител Живко Живков, заместник-председател на Министерския съвет.

Живко Живков: Другарки и другари народни представители! Вземам думата по поръка на правителството, за да изразя неговата пълна поддръжка по внесения законопроект за собствеността на гражданите от първия секретар на Централния комитет на партията и председател на Държавния съвет др. Тодор Живков. Разглеждането на такъв законопроект е една назряла необходимост. Той се основава на решенията на Юлския пленум на Централния комитет от 1968 г., на решенията на Десетия конгрес и Декемврийския пленум от 1972 г. Той се основава също така на постановленията на нашата социалистическа Конституция.

В своето встъпително слово на Декемврийския пленум на Централния комитет, а също така и на събранието на софийския партийен актив другарят Тодор Живков даде политическа оценка на въпроса. Както и сега в неговото изложение, той подчертава, че личната собственост на гражданите е защитена от Конституцията и от законите на страната. Този законопроект фактически идва да потвърди и регламентира тази материя. Същевременно бяха изнесени факти, които говорят, че в нашето общество има някои отрицателни явления, в това число и спекула с жилища, недвижими и движими имоти, която не е в хармония с нашето общо социалистическо развитие, с нашите социалистически закони, с нашия социалистически морал.

Както е известно, собствеността в България е регламентирана от други закони. Тук става дума за личната собственост на гражданите, тъй като собствеността върху средствата за производство принадлежи на обществото — тя е общонародна социалистическа собственост или кооперативна социалистическа собственост. Материята на този закон е собствеността на гражданите предимно върху предмети за потребление. В много малък размер гражданите имат собстве-

ност върху средства за производство. Това са главно инструменти и други оръдия на труда на регламентирани частни занаятчии или пък малко парче земя и оръдия за производство в областта на селското стопанство.

Регламентацията, която се извършва сега с новия проект за закон, отговаря напълно на сегашния ни етап на развитие и на изискването и чувството за справедливост у нашия народ. Регламентира се също така по един много осезателен, благоприятен начин прехвърлянето на недвижими имоти, а е възложено на правителството да регламентира дейността на частните занаятчии дотолкова, доколкото тяхната дейност е необходима за обществото и селскостопанската дейност.

Още тук искам да подчертая, че законът не засяга в случая личните стопанства на кооператорите, които са уредени с редица решения на партията, на правителството и с Устава на кооперативните стопанства. Същият или подобен режим е възприет и за личните стопанства на работниците в държавните земеделски стопанства. След Априлския пленум на Централния комитет от 1956 г. бяха уредени всички въпроси и се създадоха условия за добро развитие на личното стопанство на кооператорите, което е помощно стопанство, и в настоящия момент и в близко бъдеще не се предвижда да се изменят тези решения на партията и правителството.

В законопроект и по-специално в глава III са предвидени определени положения, които трябва да пресекат, да предотвратят натрупването на нетрудови доходи и спекулативна дейност. Може би някои, които не познават действителността в нашата страна, ще останат изненадани, че ние говорим открито за нетрудови доходи и за спекулативна дейност. И може би ще помислят, че в България има социална и икономическа база за капиталистическо производство. Нищо подобно няма. България, следвайки принципния път, очертан най-напред от Съветския съюз, по един радикален начин е обобществила средствата за производство в нашата страна и у нас има пълно господство на социалистическата общонародна и кооперативна собственост върху средствата за производство.

Ако вземем статистическите данни от 1971 г., ние ще видим, че от цялото промишлено производство само 0,3 на сто е резултат на частна стопанска дейност, а това е дейността в областта на занаятите и услугите. Значи тя е нищожна. В областта на търговията този процент е 0,01, в областта на транспорта беше 0,8, но след като миналата година се разпусна организацията на частните собственици на камиони (СОАТ) и камнионите бяха изкупени от държавата, фактически там положението се регулира. Така че у нас, в Народна република България, нямаме икономически и со-

циални предпоставки за развитие на някакво частнокапиталистическо производство или пък за експлоатация на чужд труд.

Тогава откъде идват нетрудовите доходи и откъде се създават условия и предпоставки за известна спекулативна дейност на някои граждани?

Причината ние трябва да търсим и да намерим в нашето икономическо развитие, което е известно, че върви с много високи темпове, но в определени моменти и в определени сектори се явяват някои неравномерности. Определено трябва да кажем, че се явяват някои дефицити на стоки и на услуги. Така стои въпросът с жилищата. Нашите градове нараснаха извънредно много във връзка с индустриализацията на страната и преселването от селото към града. Жилищното строителство се развива с високи темпове и въпреки всичко нуждите не са задоволени.

Ето това положение се използва от някои елементи, които спекулират с жилища, с наеми, с недвижими имоти и придобиват нетрудови доходи. Другарят Тодор Живков на Декемврийския пленум даде определена квалификация, че това е по същество експлоататорска дейност. Това е по същество отнемане по незаконен път доходите на други граждани, които са принудени да плащат високи цени или високи наеми.

Къде другаде имаме условия и предпоставки за спекулативна дейност и натрупване на нетрудови доходи?

В някои услуги например. Големият ръст през последните години на леките коли и все още липсата на бази за техния ремонт, на сервизни бази, даде веднага възможност на частни лица да извършват с ремонта на коли спекулативна дейност. Само в София се наброяват над 300 души, които се занимават с такава дейност и голяма част от тях натрупват спекулативни и нетрудови доходи.

Освен това в големите курорти, особено по Черноморието, се създадоха условия и предпоставки за получаване на спекулативни доходи в резултат на големия наплив на български и чуждестранни туристи и все още неразвитата достатъчно леглова база.

И други такива примери можем да изброим. Така че условията и предпоставките за спекулативна дейност и натрупване на нетрудови доходи ние трябва да таксуваме като едно временно явление, резултат на някои трудности в нашия растеж.

Но по какви пътища ще се справим с това явление?

Основният път, другарки и другари, това са икономическите мерки. Не веднъж партията и правителството са наблюдавали такива мерки и Декемврийският пленум е най-ярко доказателство за това.

Да се спрем на въпроса за студентските квартири. Обществото се възмушава от високите наеми, които се вземат от студентите-наематели поради недостига на квартири. Но правителството има определена програма за ускорено строителство на студентски общежития. И тази петилетка се предвиждат нови 27 500 легла, през идущата петилетка — 30 000 и общо с наличните легла да разполагаме с около 76 000 легла в студентските общежития. Въпросът ще бъде решен и няма да става и дума за каквато и да било експлоатация на студентите от собствениците на жилища.

Така стои въпросът и с големия проблем въобще за жилищата. Известна е на всички програмата, която Декемврийският пленум прие, да се построят до края на 1980 г. 850 000 жилища. С това ще се премахне икономическата възможност за спекулация и с жилищата за гражданите.

Същото се отнася и до услугите. На всички ни е известна огромната дейност, която се извършва особено след решението на Държавния съвет от м. юли миналата година за изграждане на комплексна система на общественото обслужване и факта, че по един съвременен начин се решават въпросите за битовите услуги, комуналните услуги и всички услуги въобще. Това иска и капиталовложения. За да се изградят например сервиси за леките коли, се оказа, другари, че трябва да се отделят достатъчно големи капиталовложения. А, от друга страна, това иска правилна организация, нормиране, подготовка на кадри. Ние можем да разчитаме обаче, че се работи в тази насока, за да се премахнат всякакви предпоставки за спекулативна дейност.

Същото важи и за недостига на някои стоки и т. н.

Виждаме всички, че икономическият път е основен. Но, пита се, докато продължават тези усилия на партията, на правителството, на трудещия се народ, а това ще бъде един по-продължителен период, в някои случаи до 10 години, следва ли да се търпи еснафската или частнособственическата стиуия и спекулативна дейност за натрупване на нетрудови доходи?

Очевидно нашето социалистическо общество не бива да допуска такова положение. Към икономическите мерки трябва да се прибавят други законни мерки и по този начин да се съчетаят икономическите мерки с възпитателните и с административните, а в известен случай и с наказателните мерки. Ето този закон ни дава правна основа за това.

Острието на закона не е насочено към доходите, които са добити по законен начин. Известно е, че на сегашния социалистически етап на развитие разпределението на богатата у нас се извършва според вложения труд. Известно е също така, че някои първенци в производството — рационализатори, творци на научния и културния фронт и др., имат по-големи

законни доходи. За тях не става дума. Острието на закона е насочено срещу незаконните доходи, които се добиват чрез спекулативна дейност, към нетрудови доходи или пък други, които са добити по явно престъпен начин. Всички тези незаконни доходи са предмет на трактовка на закона и обществото ще се справи с това явление.

Създават се високоавторитетни комисии към всички окръзи. Създадена е процедура, при която комисииите ще дават своите заключения на прокурора, а той ще ги внася в съда, т. е. само чрез съда ще се решават въпроси за отнемане в полза на държавата и за други наказания. Също така тези комисии са поставени под наблюдението, ръководството и контрола на Комитета за държавен контрол при Държавния съвет. Това дава достатъчна гаранция, че въпросът за определяне на действителните доходи и имущества, придобити по незаконен начин, ще се извърши по един напълно правилен, сигурен ред и ще се въздаде съответна справедливост.

Аз искам да наблегна също така и на голямото възпитателно и идеологическо, бих казал, значение на този закон. Защо? Затова, защото той, като защитава гражданите в социалистическото общество, въздава справедливост, закрепя, защитава социалистическите закони и социалистическия морал.

От друга страна, той има огромно възпитателно значение и срещу ония елементи, които поради останали още неизживени остатъци в психологията и в начина на мисленето от капиталистическото минало или поради едни или други причини се подхлъзват и се опитват в социалистическото общество да създават доходи чрез спекулации и други незаконни пътища, да създават нетрудови доходи.

Другарки и другари! Законът със своите санкции и със своите постановления ще бъде една огромна преграда срещу такива помисли. А онези, които не си вземат акт от това, естествено тяхната дейност ще бъде предмет на разглеждане в съответните комисии и на съответни законни санкции. Така че прилагането на този закон ще помогне още повече за укрепване на моралното и политическото единство на нашия народ, ще помогне още повече за укрепване на социалистическия морал, на социалистическата нравственост, ще бъде един от факторите за духовното издигане на личността. Борбата срещу отрицателните явления, която отново беше актуализирана на Декемврийския пленум, има преди всичко такава духовна насоченост. Ние трябва да защитаваме човека в социалистическото общество. Ние трябва да защитаваме колективите, ние трябва да защитаваме самото общество. Този закон представлява такава защита на човека, защита на трудовия колектив и защита на цялото социалистическо общество.

Ето защо аз и като народен представител с готовност ще гласувам за предложения законопроект.

Благодаря ви. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Николай Георгиев: Думата има народният представител Боян Георгиев.

Боян Георгиев: Другарки и другари народни представители! Внесеният от първия секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на Народна република България др. Тодор Живков законопроект за собствеността на гражданите е един нормативен акт с голямо значение за бъдещото уточняване режима на собствеността на гражданите на нашето развито социалистическо общество.

Конституцията на Народна република България освети конституционно изключителните грижи, които партията и правителството полагат и ще продължават да полагат, за да могат гражданите на нашата страна да се радват на плодовете на своя труд, отдаден безкористно и всеотдайно за изграждането на социализма. След повече от четвърт век социалистическо строителство при приемането на нашата нова Конституция бе премахната частната собственост върху средствата за производство в нашата страна. Тя престана да бъде конституционна категория. Остана държавната, кооперативната, социалистическата собственост на обществените организации и личната собственост на гражданите.

В периода на изграждането на основите на социализма, в периода на прехода поради известни нам причини и условия се създаде обективна възможност за редица граждани да използват личната своя недвижима собственост за придобиване на нетрудови доходи. Голямата миграция от селото към града, бързият темп на индустриализация на страната, бързото повдигане на народното благосъстояние след историческия Априлски пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия през 1956 г., изостри нуждата от жилища край големите промишлени центрове и големите градове, а повиши и възможностите за спекула с жилищни сгради от страна на тези, които са имали възможност по един или друг начин да се сдобият или да построят сгради със спекулативни цели.

Наистина своевременно бяха приети редица нормативни актове за ограничаване на подобна спекулация, но тези актове се оказаха недостатъчно резултатни. Те умело бяха заобикаляни от изобретателни спекуланти. Измъкваха се от санкция мнозина от спекулиращите с частната собственост.

Юлският пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия през 1968 г., който постави с голяма настоятелност изискването за спазване на законите на страната от всички нейни граждани, за съобразяване с нормите на социалистическото обществено морал, беше един предупредителен сигнал и спрямо различните носители на нездрави, спекулативни прояви. Известно сепване се забеляза, но продължаваха несвойствени за едно социалистическо общество спекулативни и корисни проявления с обектите на частната собственост.

След приемането на новата Конституция на Народна република България, след прогласяване на приетата от Десетия конгрес Програма на партията за изграждане на развито социалистическо общество, след Декемврийския пленум, който начерта всенародната програма за повдигане жизненото равнище на всички труженици на социализма на зря и нуждата да се създаде нова правна уредба за собствеността на гражданите. По дух и по съдържание тази правна уредба трябва да съответствува на високите хуманни цели, на високото чувство за социална справедливост, които се изисква и налага да се владеят в нашето общество сега, когато то навлиза в периода на своята социалистическа зрелост.

Предлаганият законопроект отговаря изцяло на тези незрели изисквания. Личната собственост не само че не се засяга, но и укрепва. Укрепва и се усъвършенствува именно по социалистически, като се отстраняват всички онези възможности за злоупотреба с нея, които наблюдавахме досега и които в никакъв случай не са и не могат да бъдат съвместими с предназначението на личната социалистическа собственост. Така личната социалистическа собственост именно точно и пряко ще отговаря на своето предназначение — да задоволява личните нужди на строителите на социализма, без да се превръща в потенциална материална база за извличане на спекулативни печалби, които така неприлично за едно социалистическо общество се породиха и намериха известна проява в нашата действителност от години наред.

Основните положения на законопроекта извикват чувството не само на дълбока социалистическа справедливост, но и на неизбежна санкция срещу ония, които години наред провокираха нашата социалистическа правда, нашето чувство за честен общественополезен труд в името на изграждането на нашето социалистическо общество.

Да се притежава лична собственост, жилищен имот — е необходимо и оправдано, но не и да се злоупотребява с този имот. Поставянето на една граница на личния недвижим имот е най-реалната гаранция за премахването на възмож-

ностите за такава злоупотреба. Да се изгради със средствата от благородния социалистически труд едно жилище за отмора и почивка е препоръчително, но в размери, които действително задоволяват тази лична нужда и пресичат възможностите за превръщане на вилните сгради в средство за нетрудови доходи и експлоатация.

Като се зачитат изцяло правото на наследство и прехвърлянето на жилища върху най-близките роднини с цел да се премахне възможността за спекула, във всички други случаи се предоставя на народните съвети да извършват продажбите на жилища. Чувство на висока справедливост ще предизвика у всички нас забраната да се използват държавните жилища, за които се плащат най-ниските наеми, а същевременно да се строят вили, да се купуват коли и пр., с които при известни условия също би могло да се спекулира.

Смятам, че изразявам не само моето разбиране и становище, но това на цялата парламентарна група на Българския земеделски народен съюз, като заявявам от името на всички нейни членове, че ние с разбиране, с готовност, нещо повече — с чувство за отговорност се отнасяме пред една назряла необходимост, така правилно видяна и осъзната от партията и правителството чрез внасянето на този законопроект.

Ние единодушно ще гласуваме за неговото приемане и ще направим всичко възможно за най-правилното му и резултатно прилагане в живота в името на високите идеали, които очертават същината на развитото социалистическо общество, в името на изграждането на което е сплотен целокупният български народ под ръководството на Българската комунистическа партия.

Одобрявам законопроекта и ще гласувам за него. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата народният представител Иван Драгоев.

Иван Драгоев: Другарки и другари народни представители! Законопроектът за собствеността на гражданите, изготвен по инициатива на др. Тодор Живков и внесен за обсъждане от Народното събрание, няма никакво съмнение ще има голямо политическо, икономическо и правно значение. Той ще представлява сигурна гаранция за защита на трудовите доходи на гражданите, защото урежда такива основни въпроси, като напр. за размера на собствеността на гражданите, за реда на прехвърлянето на недвижими имоти и особено на жилища, вили, земя за строеж, за контрола и

отнемането на имущества, придобити по незаконен начин, и др.

Какво налага да се приеме закон за собствеността на гражданите и да се внесат изменения в някои други закони във връзка със собствеността и борбата срещу нетрудовите доходи?

Както е известно, в Народна република България окончателно и завинаги е утвърдено пълно господство на социалистическите форми на собственост и на социалистическите обществени отношения.

Развитието на социалистическата собственост и икономика е основата за всестранный напредък на обществото и на свободната човешка личност, за благоденствието на народа и възхода на Родината. Нашата социалистическа икономика и култура постигнаха изключителни успехи. Това даде възможност на нашата партия да приеме на своя Декемврийски пленум научно обоснована национална програма за по-нататъшно повишаване жизненото равнище на народа.

Наред с това Конституцията поставя под закрила и личната собственост на гражданите, придобита чрез труд и по друг законен начин, предназначена за задоволяване на своите и на семействата им потребности.

Досега обаче не е регламентирана цялостно материята за размера на личната собственост, която гражданите могат да притежават, включително и дребните средства за производство.

В други социалистически страни въпросите за размера на собствеността на гражданите са уредени по законен ред. У нас съществуват само частични разпоредби в това отношение.

Това налага цялостно да се регламентира по законодателен ред материята относно размера на собствеността на гражданите.

От друга страна, липсата на нормативна уредба по отношение размера на собствеността се използва от някои несъзнателни граждани за придобиване на нетрудови доходи и за извършване на спекула главно с недвижими имоти.

Проучванията показаха, че такива граждани са придобили и притежават по няколко застроени имота и парцела, които могат да се използват за жилищно или вилно строителство, далеч надхвърлящи техните и на семействата им нужди. Тези граждани обикновено вършат спекулативни сделки с притежаваните от тях имоти, отдават ги под наем и получават прекомерно високи наеми.

Обстоятелството, че земята у нас не е национализирана, дава възможност на недобросъвестни собственици на земя

да използват някои конюнктурни явления и да я продават на прекомерно високи цени.

Някои материалноотговорни и други лица чрез дребни, но системни посегателства върху повереното им обществено имущество и чрез измама на купувачите придобиват нетрудови доходи в големи размери, строят големи жилища, вили, обзавеждат ги луксозно, купуват леки коли и др. По същия начин се обогатяват непозволено и някои лица, работещи в сферата на услугите, частни занаятчии или производители на дребни стоки за народно потребление.

Тези отрицателни явления са непристъпи на нашето социалистическо общество, несъвместими са със социалистическата законност и морал. Те причиняват немалки материални и морални вреди на обществото и създават затруднения в социалистическото строителство и особено при изпълнението на националната програма за по-нататъшно повишаване жизненото равнище на народа.

Борбата с тези отрицателни явления, както бе подчертано в решенията на Юлския пленум, трябва да се води на широк фронт и с всички възможни средства, включително и със строги законодателни мерки.

Кои са основните принципи на законопроекта за собствеността на гражданите?

Съгласно решенията на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия, на Юлския и Декемврийския пленум на Централния комитет и съобразно изискванията на социалистическата правда и морал законопроектът за собствеността на гражданите и измененията на някои други закони са изградени въз основа на следните принципни положения:

признава се правото на собственост на гражданите върху недвижими имоти и дребни средства за производство, но в определен размер, който на сегашния етап е достатъчен, за да задоволи напълно техните и на семействата им потребности;

правата на собственост върху недвижими и движими вещи и парични средства гражданите не могат да използват за получаване на непозволени от законите доходи;

имуществата, придобити по незаконен начин, се отнемат в полза на държавата;

запазва се правото на наследяване;

предвижда се административна и наказателна отговорност за онези граждани, които не съблюдават социалистическата законност и получават нетрудови и спекулативни доходи.

Въз основа на тези основни положения в законопроекта за собствеността на гражданите и измененията на другите закони са уредени главно следните въпроси:

1. Съпрузите и ненавършилите пълнолетие деца, ако не са встъпили в брак, могат да притежават в пределите на страната само един жилищен имот. Жилището не може да превишава 120 квадратни метра застроена площ, освен ако то е придобито преди влизането на закона в сила и не е образувано от отделни жилища или е паметник на културата.

Застроената площ на жилищни сгради на повече от един етаж и които представляват едно жилище, се определя от сбора на площта на отделните етажи.

За заварените жилища с площ над 120 квадратни метра собственикът ще заплаща за площта над определената прогресивен данък-сгради.

Законопроектът не допуска притежаването на второ жилище, което обикновено се използва за получаване на нетрудови доходи.

По изключение обаче се допуска наред с притежавания имот от семейството ненавършилото пълнолетие дете от това семейство да притежава отделен жилищен имот, но ако е придобило собствеността му до влизане на този закон в сила.

Допуска се също така ненавършилото пълнолетие дете да придобие жилище, ако му бъде прехвърлено само от неговите родители, и то в срок от две години от влизане на закона в сила и ако жилището се намира в местожителството на детето. С това изключение се цели да се запази жилището за нуждите на членовете на семейството. Същото жилище обаче не може да се прехвърля до пълнолетието на собственика и задължително в него се настаняват наемателите от съответния народен съвет.

На гражданите, чито жилищни, здравни и професионални нужди не могат да бъдат задоволени от предвидената в закона максимална площ на едно жилище, законът дава възможност с разрешение на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет да придобият по-голямо жилище съответно на техните нужди.

2. Гражданите, респективно членовете на техните семейства, могат да притежават само един имот за задоволяване на техните здравни и курортни нужди. Такива имоти могат да бъдат: вилна сграда или част от нея, вилен парцел или право на строеж върху такъв парцел и други подобни имоти, които подробно са изброени в законопроекта.

За да се избягнат злоупотребите с имотите за здравни и курортни нужди, в законопроекта се предвижда:

вилните сгради да не надвишават 60 квадратни метра застроена площ и височина до два етажа, от които единият полуетаж;

не се допуска да се притежава имот за здравни и курортни нужди, който се намира в границите на населеното място, в което е местожителството на собственика или в което той и членовете на семейството му притежават жилищен имот, с изключение на кварталите-курорти на град София и присъединените към него населени места;

възходящите и непълнолетните низходящи на собственика не могат да придобиват друг вилен имот, ако той притежава вилна сграда над 60 кв. метра застроена площ и височина над два етажа;

собствениците на вилни сгради, придобити до влизането на закона в сила, които превишават предвидените в закона размери и са реално поделяеми, са длъжни да прехвърлят превишаемата част по реда, предвиден в този закон;

собствениците на вили да заплащат прогресивен данък-сгради за частта, надвишаваща определените норми;

да бъдат отчуждавани срещу парично обезщетение в полза на държавата вилни сгради, намиращи се в курортни места, национални курорти, които се отдават систематически под наем и от които се придобиват значителни доходи. По същия начин могат да бъдат отчуждавани вилни имоти, т. е. не само сгради, но и незастроени парцели, които са необходими за стопански туризъм и за организиране на почивното и курортното дело.

3. Законопроектът предвижда задължение за лицата, които притежават повече от допустимите от закона един жилищен имот и един вилен имот, да ги отчуждят в двегодишен срок, т. е. да ги прехвърлят по реда, установен в закона.

4. С цел да се пресече възможността за получаване на нетрудови доходи от граждани, упражняващи занаятчийска, селскостопанска или друга стопанска дейност, законопроектът ограничава размера на притежаваните от тях недвижими и движими имоти до размер, който им е необходим за упражняване на разрешената им дейност.

Лицата, които се занимават със селскостопанска дейност, могат да притежават селскостопански имоти в размер, определен от Министерския съвет, съобразно характера на района. Частта от селскостопанските имоти, която надхвърля определения размер, става държавна собственост срещу обезщетение на собственика по цени, определени от Министерския съвет. За пресичане спекулата с тези имоти законопроектът изключва прехвърлянето им с изключение на случаите, когато то става с договор за издръжка и гледане.

Гражданите и членовете на семействата им могат да притежават ателиета, магазинни помещения, работилници, селскостопански и други стопански помещения, които са им необходими за упражняване на допустима от закона дейност.

Лицата, на които е разрешено упражняване на занаятчийска дейност, не могат да произвеждат стоки или полуфабрикати, освен ако се отнася до произведения на художествените занаяти.

5. За да се пресече спекулата с недвижими имоти и за да се премахне ограбването на трудещите се при снабдяването с жилища и други подобни имоти от недобросъвестни граждани, законопроектът създава нов, по-съвършен ред за прехвърлянето на собствеността на недвижими имоти или учредяване право на строеж, надстройкаване или пристрояване.

По сега действащото законодателство продажбите на недвижими имоти се извършват по свободно договаряне с изключение на непълноценните имоти, които се продават чрез народните съвети. В законопроекта се предвижда нов, по-строг и по-справедлив ред за прехвърляне на недвижими имоти. Прехвърлянето ще се извършва чрез народните съвети, които определят цената на имота и купувача. Изключват се от този ред на прехвърляне сделките между родители и техните възходящи — бащи и майки, и низходящи — деца, внуци и т. н., между братя и сестри или между събственици. Изключват се и недвижими имоти, находящи се в селата, определени от Министерския съвет.

Нежителите на Столицата, окръжните градове и националните курорти не могат да придобиват недвижими имоти в тях, тъй като досегашният опит показва, че това се прави обикновено за получаване на нетрудови доходи. Министерският съвет определя реда и условията, при които нежители на национални курорти, които не са окръжни градове, могат да придобиват недвижими имоти за здравни и курортни нужди.

6. В законопроекта за собствеността на гражданите и в измененията на някои закони се предвиждат и други решителни мерки с цел да се премахне възможността за получаване на нетрудови доходи от материалноотчетни и други лица чрез нарушаване на социалистическата законност. Предвидено е безвъзмездно отнемане в полза на държавата на всички имущества, придобити чрез нетрудови доходи.

Във всеки окръг се създава окръжна комисия, оглавявана от председателя на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет или от определен от него заместник-председател на изпълнителния комитет, която ръководи разяснителната дейност, разглежда изпратените ѝ сведения и сигнали срещу лица, придобили нетрудови доходи, събира доказателства по тях чрез държавните органи и обществените организации.

Комисията дава възможност на лицето да направи възражение и представи доказателства.

Въз основа на събраните доказателства комисията прави предложения до окръжния прокурор за предявяване на иск до съда за отнемане на незаконно придобитите нетрудови доходи или прекратява преписката.

Дейността на комисиите се ръководи и контролира от Комитета за държавен контрол при Държавния съвет.

Отнемането на нетрудовите доходи и придобитите с тях движими и недвижими имоти се извършва с решение на съответния окръжен съд по иск на окръжния прокурор.

На лицата се дава възможност по реда на Гражданско-процесуалния кодекс да сочат доказателства и да защитят правата си пред съда.

7. С редица изменения на Закона за наемните отношения се въвеждат допълнителни мерки, с които се ограничава възможността на собствениците да получават нетрудови доходи под формата на прекомерно високи наеми. Това се постига посредством намесата на народните съвети и чрез някои икономически средства, с които се ограничава възможността на собствениците на жилища и вили да придобиват нетрудови доходи в значителни размери.

Жилища, вили, части от тях, както и други помещения могат да се отдават под наем за здравни, курортни и хотелиерски нужди само чрез народните съвети при условия, по ред и наемни цени, определени от Министерския съвет.

Със законопроекта и по-специално с измененията на Закона за наемните отношения се дава възможност на нуждаещите се наематели да наемат жилища и вили, но по цени, които ще бъдат определени от тарифа, която ще се издаде от Министерския съвет.

8. В предложените изменения на Наказателния кодекс се предвиждат по-строги санкции за лица, които продават стоки над определената цена или получават по-високо от определеното възнаграждение за извършени услуги или по-високи наеми, както и за извършване на предприемаческа дейност при строеж на жилища и вили.

Наемодател, който получи наемна цена, по-висока от законно допустимата, след като е наказан по административен ред за такова деяние и получената в повече сума е значителна, се наказва с лишаване от свобода до две години. При повторно извършване на същото престъпление наказанието е лишаване от свобода от 6 месеца до три години и лишаване от право на местожителство в определеното населено място за срок от три години. Получената сума над законно допустимата се отнема в полза на държавата.

За лица, които продават стока на цена над определената или получават за услуга възнаграждение, по-голямо от допустимото, се предвижда лишаване от свобода от шест

месеца до три години, ако деянието е извършено за втори път.

Продавач, който наруши реда, предвиден в законопроекта за собствеността на гражданите за прехвърляне на недвижими имоти, и получи цена, по-висока от определената от народния съвет, се наказва с лишаване от свобода до три години и задължително заселване, а придобитото чрез престъплението се отнема в полза на държавата.

Другарки и другари народни представители! С приемането от Народното събрание на обсъждания законопроект за собствеността на гражданите и измененията на някои закони във връзка с него ще се създаде цялостна и по-ефикасна законодателна уредба за пресичане на тези отрицателни явления, неприсъщи на социалистическото общество.

Това ще се отрази положително за по-нататъшното успешно осъществяване политиката на партията, за изграждането на развито социалистическо общество в нашата Родина.

Няма никакво съмнение, че трудещите се в нашата страна ще посрещнат с радост и задоволство закона за собствеността на гражданите и уверен съм ще направят всичко за успешното му приложение в живота.

Напълно одобрявам законопроекта и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Николай Георгиев: Петнадесет минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Николай Георгиев: Заседанието продължава.

Има думата народният представител Комня Сотирова.

Комня Сотирова: Другарки и другари народни представители! На тази сесия на Народното събрание е предложен за обсъждане проект за закон за собствеността на гражданите в Народна република България.

Инициативата за неговото внасяне принадлежи на първия секретар на нашата партия и председател на Държавния съвет др. Тодор Живков. Неразривно свързал съдбата си с трудещите се, с нашия народ, другарят Тодор Живков честно, по работнически, с пределна яснота е изложил основните принципи, на които трябва да се базира личната собственост на българския гражданин.

Десетият конгрес на Българската комунистическа партия начерта величествена програма, основа на която е девизът: „Всичко за човека, всичко в името на човека.“ За

осъществяване на дело този девиз активно участвуват работниците и служителите, целият наш народ. На всеки честен труженник на нашето общество е осигурено правото да се ползува от плодовете на своя труд, да задоволява личните си нужди.

Убедена съм, че заедно с огромното мнозинство на нашия народ този закон ще бъде горещо одобрен и от пловдивските комунисти, работниците и служителите, от профсъюзните дейци, защото той е насочен в интерес на цялото наше общество. Нормите на предложения законопроект ще се приемат като справедлива уредба на правото на собственост.

Нашият народ е чужд на собствеността, използвана като средство за експлоатация на чужд труд и за осигуряване на нетрудови доходи. Затова не може да не изразим задоволството си, че със закона се създават условия за ликвидиране в бъдеще възможността за упражняване правото на собственост за егоистични и експлоататорски цели и с това ще се отстранят съществуващите сега отделни неблагоприятности.

Предложеният проект е насочен само срещу едно незначително малцинство в нашата страна, което е заобикаляло грубо в свой интерес съществуващите досега закони и си е осигурявало нетрудови доходи.

Не е тайна, че в резултат на ред причини и преди всичко на неефикасна правна уредба на правото на собственост някои граждани притежават жилищни и вилни недвижими имоти в размер далеч над необходимия за задоволяване техните и на семействата им нужди. Голяма част от тези имоти се отдават под наем срещу висока наемна цена. Продават се и се застрояват имоти, макар и да са собственост на трудово-кооперативните земеделски стопанства. По такъв начин отделни граждани започнаха да използват личната недвижима собственост за получаване на нетрудови доходи.

За ограничаване и премахване на тази чужда на нашето общество тенденция, на спекулативни сделки и придобиване на нетрудови доходи от недвижими имоти бяха предприети редица мерки. Практиката обаче показва, че някои от тях са неефективни и имат палиативен характер.

Ето защо с удовлетворение приемам проекта на закон за собствеността на гражданите. Убедена съм, че с гласуването на този законопроект, който е в унисон с решенията на Десетия конгрес и Декемврийския пленум на Централния комитет на партията, както и с Конституцията ще се създаде сигурна правна уредба за ликвидиране на спекулативните стремежи.

В основния наш закон — Конституцията на Народна република България — изрично е посочено (чл. 21), че гражданите

даните имат право на лична собственост върху имоти и вещи за задоволяване на свои и на семействата им нужди. Нещо повече, според същия текст личната собственост, придобита с труд и по друг законен начин, се насърчава и закриля. От това става ясно, че настоящият проект няма за цел да засегне трудещите се у нас, онези, които честно и активно участвуват в осъществяването на предначертанията на партията и чиито мисли и усилия са насочени именно към това.

Проектът е насочен срещу спекулантите, хитреците и онези елементи, които се опитват и при условията на социализма да живеят за чужда сметка. С него ние ще принудим и това незначително малцинство да разбере законите на социализма, да разбере, че в Народна република България не притежанието на имуществото вълн от размерите, допустими от закона, а изпълнението на трудовите задължения е въпрос на чест и доблест за всеки член на социалистическото общество.

Важна мярка е предвиденият в глава втора от проекта ред за прехвърляне на собствеността. За разлика от досегашната уредба, при която се предвиждаше прехвърляне чрез народните съвети само за малоценните имоти, сега този ред се разпростира за прехвърляния на всички недвижими имоти. При това важна мярка е и тази, че народните съвети обявяват продажбите. По този начин могат да се явяват и повече кандидати да купят имота и народният съвет може да го прехвърли на най-нуждаещия се, а не на такъв, който предварително е влязъл във връзка и тайно от народния съвет е уговорил друга, по-висока цена от тази, която народният съвет ще определи.

Проектът на закона за собствеността на гражданите предвижда и редица други разпоредби. Предвиждат се срокове, в които гражданите трябва да регистрират притежаваните недвижими имоти. Предвижда се процедура, по която ще се установяват притежаваните в повече от допустимото от закона имуществата, за установяване придобиването на такива имуществата по спекулативен и други незаконни начини, както и мерки за изземването им в полза на държавата. Добре ще бъде подходящите от тях да бъдат предоставени за детски заведения и други обществени нужди.

Другарки и другари народни представители! Още веднъж искам да подчертая, че ние ще гласуваме законопроект, с който ще създадем една сигурна и справедлива уредба в правото на собственост на гражданите, ще преградим пътищата за спекулативни изяви.

Уверена съм, че този закон ще намери пълната подкрепа на милионите трудещи се, на тези, които със своя само-

отвержен труд претворяват в дело решенията на нашата любима партия. (Ръкопляскания)

Председателстващ Николай Георгиев: За изказване давам думата на народния представител Ангел Шишков.

Ангел Шишков: Другарки и другари народни представители! Периодът след Десетия конгрес на Българската комунистическа партия се характеризира с интензивна работа за непрекъснато усъвършенствуване на социалистическите обществени отношения в съответствие с демократичната природа на нашия социален строй и с изискванията на етапа на изграждане на развито социалистическо общество. В основата на тази дейност стоят програмата на партията и Конституцията на Народна република България.

Представеният на вниманието на Народното събрание законопроект за собствеността на гражданите е нова, ярка проява на тази обща тенденция. Неговата основна насоченост и конкретни разпоредби са в пълно съответствие с принципите на социалистическото народовластие. Те ги доразвиват в една определена сфера и създават правни гаранции против тяхното нарушаване. В това отношение заслужават внимание няколко момента, които определят обществената стойност на законопроекта.

1. Законопроектът е насочен към още по-последователно провеждане на конституционния принцип за равенство на гражданите пред законите. Той е още една крачка напред към осъществяване на партийната и държавната линия за постепенно преодоляване на социалните различия.

Принципът за равенството на хората в обществото съпътствува хилядолетната борба на угнетените и онеправдани народни маси. Този принцип и днес се провъзгласява в буржоазните конституции, за да поддържа илюзията за „хуманния“, „демократичен“ характер на буржоазния обществен строй. Но буржоазната действителност непрекъснато ражда опровержение на принципа — увеличава се имущественото неравенство, задълбочава се социалната диференциация.

В условията на социализма е ликвидирана икономическата основа на неравенството — частната собственост върху средствата за производство. Заедно с това е създадена система от икономически и социално-политически мероприятия за постепенно преодоляване на съществуващите все още различия между различните слоеве на населението, за постигане социална еднородност на обществото. Важно място в тази система заема социалистическият принцип за разпределение на материалните блага според количеството и качеството на положения труд. Законопроектът за собстве-

ността на гражданите съдържа ефикасни правни гаранции против нарушаването на този принцип. Законопроектът регулира по един положителен начин режима на собствеността и по-специално — не недвижимата собственост, придобита с труд и спестовност от честните труженици, с цел да се направи по-ефикасна нейната закрила.

Едновременно с това той предвижда начини за отнемане в полза на обществото на онази собственост, която е придобита с нетрудови доходи или по незаконен път, резултат на престъпна или спекулативна дейност.

2. Новата Конституция на Народна република България, конституцията на развитото социалистическо общество, отрази пълната гама от основни права и задължения на гражданите. Характерна нейна особеност е единството на права и задължения, което създава благоприятни условия за съчетаване на личните с обществените интереси. В този дух са и конституционните текстове за личната собственост на гражданите. Съгласно с чл. 21, ал. I на Конституцията гражданите в нашата страна имат право на лична собственост върху имоти и вещи за задоволяване на своите и на семействата си потребности. Но това конституционно право поражда и съответни задължения: за държавата — да закриля придобитата с труд и по друг законен начин лична собственост, а за гражданите — да не упражняват правото си на лична собственост и другите си имуществени права във вреда на обществения интерес.

Законопроектът за собствеността на гражданите съдържа комплекс от правни гаранции против използването на правото на лична собственост от недобросъвестни граждани във вреда на обществения интерес, на интересите на преобладаващата част от населението.

3. Законопроектът за собствеността на гражданите има важно значение и за атмосферата, за обществената среда, в която твори и живее свободният труженик на социализма. Той е нова проява на идеалите и морала на нашата работническа класа, на нейната непримиримост към спекулантите, безделниците, рентриерите, еснафите и злоупотребителите. Тази група, това племе не е толкова многобройно, но със своята алчност, безогледност, нахалство и безсрамие дойде до гуша на обществото и основателно предизвика неговото справедливо възмущение. В този смисъл законопроектът е последователен израз на ръководната роля на работническата класа в нашето общество и несъмнено ще изиграе важна роля за формиране на социалистическо съзнание постепенно у всички членове на обществото.

4. Законопроектът за собствеността на гражданите би могъл да се третира като акт на пряко народно нормотворчество. Не е тайна, че основните идеи и принципни положения

на законопроекта се зародиха именно сред трудещите се, чедредица факти за отрицателни явления и прояви, влизаци в противоречие с принципите на социалистическото общежитие, бяха изнасяни на събрания на обществените организации, поставяха се пред партийните и държавните органи, получиха широка обществена гласност чрез средствата за масова информация.

Забележителна заслуга на нашата партия, на нейния Централен комитет и лично на другаря Тодор Живков е своевременното разкриване на тези нездравни, несоциалистически, аморални прояви, провеждането на система от мерки за тяхното отстраняване, за да се стигне до радикалните разпоредби на настоящия законопроект.

Законопроектът несъмнено ще предизвика голям интерес и положителен обществен резонанс. Широките слоеве на трудещите се ще го възприемат като закон в защита на своите собствени интереси, на интересите на народа и на родното достойние. С него ще бъдат отстранени отклоненията в начина на разпределение на материалните блага, породени от някои пропуски в законодателството и от обективното изоставане на общественото съзнание от темповете на развитие на материално-техническата база.

Другарки и другари! Характерна особеност на социалното управление при нашите условия е все по-широкото въвличане на трудещите се както в процеса на формиране на партийната и държавната политика, в изработване на конкретните управленчески актове, така и в тяхното непосредствено осъществяване. Процесът на социалистическото правоприложение потвърждава демократичната природа на социалистическата държавна власт. В него хармонично се съчетават държавното с общественото начало, активността на държавните органи с общественото въздействие.

Законопроектът за собствеността на гражданите съдържа редица разпоредби, които очертават съществената роля на обществеността, на обществените организации и на трудещите се в неговото приложение. В най-обобщени линии законопроектът има две основни линии: той цели ликвидирането на заварените случаи на придобити чрез нетрудови доходи имущества и създава правен механизъм за гарантиране по-нататъшното развитие на социалистическите обществени отношения от подобни отклонения. И в двете основни направления обществените организации ще играят значителна роля, тъй като приложението на законопроекта до голяма степен ще зависи от това, доколко гражданите активно ще се ангажират в разкриване и отстраняване на отрицателните прояви. Тази функция на обществеността справедливо е намерила отражение в законопроекта. В състава на окръжните комисии за отнемане в полза на държавата

на нетрудовите доходи са включени ръководителите на най-масовите обществени организации — Отечествения фронт и професионалните съюзи. От друга страна, окръжните комисии могат да събират доказателства по получените сведения не само чрез държавните органи, но и чрез обществените организации.

Съществен момент, който гарантира правилното приложение на закона, е, че дейността на окръжните комисии ще се ръководи и контролира от Комитета за държавен контрол при Държавния съвет. А Комитетът за държавен контрол е държавно-обществен орган, в работата на който също вземат участие представители на обществените организации. Дейността на комитета е под контрола на висшите държавни органи — Народното събрание и Държавния съвет. Единната система за държавен и народен контрол се изгражда върху широка обществена база. Нейното функциониране е немислимо без широкото и активно съдействие на трудещите се. Всичко това говори отново в подкрепа на тезата, че на обществените организации и особено на Отечествения фронт, профсъюзите и Комсомола — като най-масови организации на трудещите се, се възлага важна роля в приложението на закона. Осъществяването на тази роля изисква да се активизира дейността на всички обществени органи и организации, постоянно да се изучава социалната действителност с оглед своевременното разкриване на нарушенията. От друга страна, активната дейност на представителите на обществените организации в комисии, в хода на доказване произхода на нетрудовите доходи, в контрола върху сделките с недвижимо имущество трябва да се разглежда като допълнителна, обществена гаранция против евентуално нарушаване правата на гражданите, за стриктно приложение на процесуалните средства, предвидени в закона. Участието на обществеността ще бъде също така положително и в работата на народните съвети и техните органи при опериране с недвижимите имущества, тъй като то се възлага на тях със закона.

Ето защо аз предлагам в правилника за прилагане на закона, който ще бъде издаден в последствие, да се предвиди участието на обществените организации и в онези органи, които ще осъществяват сделките с недвижими имоти при приложението и при действието на закона.

Приемането на настоящия законопроект с основание поражда голям обществен интерес, което от своя страна предизвиква широка разяснителна работа от наша страна сред населението. Тези спекуланти и разхитители се постарая да разирьснат толкова много зловредни слухове за национализация, за експроприация на недвижима собственост, че се

създаде действително една психоза, че с него се цели да се посегне на трудовата собственост. Затова ние трябва да излезем с действителността и с правдата на нашата партия и на нашата държавна политика.

Законодателните текстове могат да бъдат използвани като още едно потвърждение на правилността на партийната и държавната политика за изтъкване характера на социалистическата държавна власт като изразител и защитник на правата и интересите на трудещите се.

Законопроектът е акт с изключително значение за процеса на изграждане на социалистическото съзнание. Той поставя бариера против опитите да се реставрират отживелиците в съзнанието или да се внасят по пътищата на идеологическата диверсия неприсъщи за съзнанието на гражданина на една социалистическа държава частнособственически, еснафски, дребнобуржоазни черти. Преодоляването още в зародиш на подобни черти е особено важно във възпитанието на младежта, като се има предвид, че редица противобюрократни прояви сред младежта се дължат именно на насаждане в отделни семейства неприсъщи за социалистическия човек потребителски настроения. В този смисъл обществените организации ще използват новия законодателен акт в своята идейно-възпитателна работа за ускоряване процеса на изграждане на социалистическата личност.

Законопроектът, другарки и другари народни представители, който разглеждаме, е в пълно съответствие с политическата линия на партията, на която ние сме се заклели да служим, и е израз на волята на народа, на нашите избиратели. Затова уверен съм, че ние ще го гласуваме единодушно. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Николай Георгиев: Няма записани други за изказвания. Желаете ли още някой от другарите народни представители да се изкаже? — Няма желаещи. Пристъпваме към първо гласуване на законопроекта. Моля, другарите народни представители, които са съгласни с предложението за законопроект, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Преди да бъде поставен на второ гласуване на следващото заседание на Народното събрание, законопроектът се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане.

Преминваме към разглеждане на последната точка от дневния ред:

Предложение за избиране на член-съдия на Върховния съд на Народна република България.

Ще ви прочета предложението:

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от Ангел Велев — председател на Върховния съд
на Народна република България

Другарки и другари народни представители!

Член-съдията при Върховния съд на Народна република България Михаил Менев Михайлов с решение № 8 от 27. II. 1973 г. на Държавния съвет бе освободен от длъжност и премина на работа в Софийския градски съд.

На освободеното от Михаил Менев място — член-съдия на Върховния съд, предлагам да бъде избрана Свобода Лазарова Дамянова, консултант при Върховния съд.

Предвид на това моля Народното събрание да вземе следното

РЕШЕНИЕ

Шесто Народно събрание на основание членове 78, точка 16, чл. 128 и 132, ал. I от Конституцията на Народна република България

РЕШИ:

Избира Свобода Лазарова Дамянова за член-съдия на Върховния съд на Народна република България.

Председател на Върховния съд на НРБ: **А. Велев**“

Желае ли някой да се изкаже по предложението? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване. Моля другарите народни представители, които приемат предложеното решение, да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Предложението се приема с пълно единодушие.

Другарки и другари народни представители, с това работата на днешното предобедно заседание завършва. Следващото заседание ще започне днес в 16 часа.

Закривам заседанието.

(Закрито в 11 ч. и 50 м.)

Заместник-председател: **Н. Георгиев**

Началник на Стенографския отдел: **В. Йонков**